

สื่อพลัง / POWER THE THOUGHT

รู้จักนักคิด

18

Know the Thinker

ชัชวาลย์ ทองดีเลิศ

กับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Chachawan Thongdeelert and the Local Wisdom

.....
นับย้อนไปเมื่อปี 2540 งานสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ เพื่อให้พ่อครูแม่ครูได้บอกเล่าถึงองค์ความรู้และภูมิปัญญาของชาวล้านนา กับ สาธารณชน ก่อนจะต่อเนื่องมาเป็นแนวคิดโฮมเฮียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา และเปิดตัวอย่างเป็นทางการในปี 2543 โดยมีผู้คร่ำทวอดในแวดวงพัฒนา ชุมชนภาคเหนือมากกว่า 20 ปี อย่าง ชัชวาลย์ ทองดีเลิศ เป็นแกนนำหลัก และ ปัจจุบันกับบทบาทของผู้อำนวยการวิทยาลัยการจัดการทางสังคม หรือ วจส. สถาบันที่จะช่วยผลักดันการจัดการองค์ความรู้เพื่อความเข้มแข็งของชุมชน และเครือข่ายกับงานสืบสานภูมิปัญญาพัฒนาการจัดการเพื่อสังคม

Dating back to 1997, local wisdom succession was formally initiated to allow teachers to tell stories of Lanna knowledge and wisdom to the public. This has been continued to be the concept of Lanna Wisdom Continuation School and officially opened in 2000 by Chachawan Thongdeelert, a long standing figure in over 20-year development of northern communities. He is presently Director of College of Social Management, an institute that will help urging knowledge management for the strength of communities and networks and wisdom continuation management for social development.

ที่เคยบอกว่าหลังจากหน่วยงานในท้องถิ่นเริ่มเข้ามารับ/สานต่อตามเจตนารมณ์ของโรงเรียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนาแล้วจะค่อย ๆ ลดบทบาทของตัวเองลง ตอนนี้ไปเป็นรูปเป็นร่างอย่างไรบ้าง

ทุกวันนี้การสอนที่โรงเรียนลดลงแต่ไปสอนที่ชุมชนมากขึ้น เราพบว่าในเมืองมีคนมาเรียนมากพอสมควรแล้ว อีกอย่างการปฏิรูปการศึกษา ก็เริ่มส่งผลให้โรงเรียนมีหลักสูตรท้องถิ่น จึงมีการจัดให้ครูภูมิปัญญาเหล่านี้ไปสอนในโรงเรียน ซึ่งดูแลอาจเป็นไปในแนวทางเดียวกันแต่ถ้าคุณหลักปรัชญาจะพบว่ามีความแตกต่างกันอยู่บ้าง เพราะหลักสูตรท้องถิ่นยังเป็นการนำความรู้หรือครูภูมิปัญญาเข้าไปในท้องถิ่น แต่หลักของการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นจริง ๆ นั้นต้องปฏิบัติได้ ต้องนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและชีวิตจริงได้ ซึ่งกระบวนการสำคัญอยู่ที่การปฏิบัติและเป็นการเรียนรู้ที่มากกว่ารูปแบบ คือเราพยายามไปให้ลึกถึงจิตวิญญาณหรือตัวคุณค่า

ทุกวันนี้มีการพูดถึงภูมิปัญญาหรือครูภูมิปัญญามากขึ้น ในความเป็นจริงแล้วการมองเห็นหรือให้ความสำคัญกับสิ่งเหล่านี้มาจากตัวตนข้างในจริง ๆ หรือไม่ ชุมชนมองเห็นคุณค่าที่แท้จริงหรือเปล่า หรือเป็นเพราะคนข้างนอกมาให้ค่าคนในชุมชนจึงมองเห็นถึงคุณค่า

เรื่องนี้น่าสนใจมาก เรามีการแลกเปลี่ยนกันในประเด็นนี้บ่อยครั้ง และสรุปโดยรวมว่าท้องถิ่นเองมีสิ่งเหล่านี้อยู่แล้ว เพียงแต่ถูกกดไว้ว่าความรู้ท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านี้มันเขย ไม่นทันสมัย ใช้ไม่ได้ในยุคนี้ มันถูกทำให้ด้อยโดยกระแสใหญ่ เราพบว่างานสืบสานภูมิปัญญาล้านนาเป็นเหมือนการเปิดเวทีให้พอดี ช่วยกระตุ้นสิ่งที่พวกเขามีอยู่แล้วให้ประทุออกมา และเริ่มมีความเชื่อมั่น เมื่อเชื่อมั่นก็เริ่มแสดงตน แต่พอแสดงตนแล้วครูภูมิปัญญาทุกท่านจะเกิดความรู้สึกไม่เชื่อมั่น บ้างก็ว่าเรียนมาน้อยหรือไม่ได้เรียนหนังสือไม่มีความรู้จะไปสอนอะไรใครได้ คือเดิมทีท่านก็อยากสอนเหมือนกันแต่ไม่มีคนมาเรียน ในขณะที่คนอยากเรียนก็ไม่รู้จะไปเรียนกับใคร หากันไม่เจอ แต่พอมีจุดเชื่อมโยงอย่างโรงเรียนสืบสานฯ หรือวิทยาลัยการจัดการทางสังคม กระบวนการก็เริ่มต้นขึ้น รู้จักคุ้นเคยแล้วสอนกันและยังสนุกสนานด้วยเพราะสอนแบบธรรมชาติ เรียนไป คุยกันไป เล่ากันทานกันไป ที่สำคัญคือเน้นการปฏิบัติไม่เน้นทฤษฎีมาก

พอครูหรือคนเฒ่าคนแก่เหล่านี้เริ่มมั่นใจขึ้นและตระหนักว่าตนเองจะต้องถ่ายทอดให้คนอื่น ก็เกิดการรวบรวมความรู้กลับมาใหม่ เริ่มไปคุยกับคนเฒ่าคนแก่คนอื่นแล้วรวบรวมความรู้เข้ามาทำให้พัฒนากระบวนการสอนได้ดีขึ้น ก็จะเป็นลักษณะนี้เกือบทุกท่าน

You once said that after local agencies have started to continue the intention of Lanna Wisdom Continuation School, you will gradually reduce your roles. How are things going now?

Today the instruction at the school has reduced but is more in communities. We've found that in the city quite a lot of people attended the class. Besides, education reform has resulted in local curriculum of schools. These wisdom teachers teach in schools now, which can be in the same direction. However, philosophically, this may be somewhat different. Local curriculum brings knowledge or wisdom teachers into classrooms but then principles of local wisdom continuation must be practical and can be applied to daily life and real life. Important procedures are on the practice and the learning, which is more than patterns. That is we must try to go deep down to the spirit or values.

At present, people talk more about wisdom or wisdom teachers. Actually, does the realization or the focus on these things come from the true inner self? Do communities see the true value? Or is it because people outside put value and communities see the value?

This is very interesting. We've often exchanged ideas about this issue and on the whole it can be concluded that the locality has all these things but they've been suppressed that local knowledge or wisdom is out of date and not applicable now. They've been made inferior by the mainstream. We've found that Lanna wisdom continuation is just the right opening of platform. It can urge the already existing to come out and confidence has emerged. With confidence, it has illustrated itself. However, at that point wisdom teachers will feel less confident. Some say that they rarely studied or didn't study at all and don't have knowledge to teach anyone. Originally they wanted to teach but no one wanted to study. On the other hand, those who want to learn don't know who to study with. They can't find each other but with the connecting point like this Wisdom Continuation School or the College of Social Management, the process has begun. They become more familiar and they can teach and have fun because the instruction is natural. They learn and talk and tell stories. More importantly, the focus is on the practice and not much theory.

When these teachers or the elderly have become more confident and realize that they must transfer to others, the collection of knowledge has returned. They talk to other elderly and gather the knowledge, develop the instruction procedures. And this happened to most of them.

1
3
5
7
9
11
13
15
17
19
21
23
25
27
29
31
33
35
37
39
41
43
45
47

2
4
6
8
10
12
14
16
18
20
22
24
26
28
30
32
34
36
38
40
42
44
46
48

จากการที่หน่วยงานภาครัฐคัดเลือกครูภูมิปัญญาในแต่ละภูมิภาคขึ้นมา โดยส่วนตัวแล้วคิดว่าช่วยสืบสานภูมิปัญญาได้จริงหรือเปล่า และมีความจำเป็นมากน้อยแค่ไหนในการคัดเลือกตัวบุคคลขึ้นมาแล้วให้ค่าว่าเป็นครูภูมิปัญญา

เรื่องนี้ต้องมองสองด้าน จะบอกว่าไม่ดีเลยก็คงไม่ใช่ เราคงต้องยอมรับการเปลี่ยนแปลงส่วนหนึ่งด้วย แต่เดิมคนที่มีความรู้ในชุมชนจะมีเยอะมาก และบางเรื่องก็รู้พอ ๆ กันจนแทบจะไม่ต้องการเรียนรู้เลย เป็นเรื่องธรรมดาในชีวิตประจำวันที่ทุกคนรู้อยู่แล้ว แต่การพัฒนาสู่ความทันสมัยในยุคปัจจุบัน ทำให้ความรู้ที่ถูกกดอยู่แล้วลดลงไปเหลืออยู่เฉพาะกลุ่มคนที่ไม่มากนัก ซึ่งเป็นกลุ่มที่ชอบจริงและมีความรู้จริง ๆ ถึงอยู่ได้ คือเราพัฒนากันแบบนี้มาเป็นร้อยปีแล้ว ขณะเดียวกันก็ไม่สนใจความรู้พวกนี้เลยแต่ความรู้เหล่านั้นก็ยังคงมีอยู่นั้นหมายถึงว่าต้องเข้มแข็งมาก ปัจจุบันเรื่องเหล่านี้จึงเหลืออยู่มากในระดับปัจเจก

เพราะฉะนั้นเรื่องนี้เบื้องต้นถือว่าจำเป็น เพราะว่าการค้นหาคณะบุคคลที่พยายามสั่งสมความรู้และสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันให้พบถือเป็นเรื่องจำเป็น แต่ก็ต้องศึกษาความรู้ของพ่อครูแม่ครูผู้รู้เหล่านั้นไว้ให้ได้ด้วย และจะให้ดีกว่านั้นก็ต้องสืบทอดไปสู่คนอื่น แต่อีกมุมหนึ่งถ้าทำไม่ดีก็จะกลายเป็นการบู๊เจ๊กหรือสร้างฮีโร่ ซึ่งไม่ค่อยดีนักเพราะมันจะหลุดจากฐานชุมชน การค้นพบนั้นดีแล้วแต่ทำอย่างไรให้ผู้รู้เหล่านั้นกลับเข้าไปสู่ฐานของชุมชนด้วยเพราะต้องไปกันทั้งขบวนไม่ใช่ไปแบบเดี่ยว ๆ ไม่เช่นนั้นคนจะหลุดออกจากชุมชน แล้วความรู้ก็จะหลุดออกจากชุมชนด้วยเพราะมันไปอยู่กับคนเพียงคนเดียว อีกอย่างการโพรมิตมาก ๆ อาจทำให้เกิดอาการหมั่นไส้ได้เพราะการยกยอใครมาก ๆ ก็เลียนเหมือนกัน ที่สำคัญคือในบางด้านของบุคคลนั้น ๆ ก็อาจไม่สมบูรณ์แบบเพราะคนเราล้วนมีทั้งดีและไม่ดี

ผมคิดว่าการค้นพบเป็นเรื่องที่ดีและการเคารพยกย่องเชิดชูเป็นสิ่งที่ดี แต่แค่นี้ยังไม่พอมันต้องมีกระบวนการต่อจากนั้นอีก เช่น ไปถอดความรู้ที่นำมาและจัดให้เกิดกระบวนการสืบทอดไปสู่เด็กและเยาวชน ที่สำคัญอย่าให้ครูภูมิปัญญาเหล่านี้หลุดออกจากชุมชนหรือเน้นปัจเจกมากเกินไป นี่คือกระบวนการทำงานเชิงความคิดของเรื่องนี้

ภูมิปัญญาที่พูดถึงกันในวันนี้ยังเป็นภูมิปัญญาแบบเดิมอยู่หรือประยุกต์มาแล้ว

ภูมิปัญญามีอยู่หลายตึกหรือหลายแบบด้วยกัน กลุ่มที่เป็นแบบดั้งเดิมก็ยังมีอยู่และพยายามอนุรักษ์ความดั้งเดิมไว้ เพื่อจะเข้าใจความดั้งเดิมให้ได้ ส่วนอีกกลุ่มมีการนำความรู้เดิมมาผสมผสานกับปัจจุบันคือนำมาใช้ปัจจุบัน สุดท้ายเป็นประเภทโอท็อปคือเอาภูมิปัญญาไปเป็นสินค้าหรือไปขายเลยซึ่งอันนี้เป็นห่วง อีกทั้งเป็นกลุ่มใหญ่ที่เป็นกระแสด้วย

Public sector agencies have selected wisdom teachers in each region. In your opinion, can this help with wisdom continuation and how necessary is it in choosing people and label them as wisdom teachers?

This must be looked on two sides. It is not totally bad idea. We have to admit changes. In the past, there're a lot of knowledgeable people in the community and some stories were well known. They're just ordinary in their daily life. However, development to the modern age has suppressed the already suppressed knowledge to a group of very few people. Those who really like it and are really knowledgeable can survive. We've developed like this for hundreds of years. At the same time, we haven't really cared for such knowledge but it's still there. This means that it must be very strong. These things, therefore, have been left quite a lot at individual level.

Therefore, this basic thinking is necessary because to find people who try to accumulate and continue the knowledge is necessary, but we also need to study the knowledge of those experts. Better than that, we must transfer it to others. On the other hand, if it's not done well, it will be admire the individual or create hero, which is not good because it will go beyond community base. Discovery is good but how to pull these experts back to community base because everything must go together, not alone. Otherwise, people will drift away from communities and so does knowledge because it will stay with only one person. In addition, too much promotion may cause dislike because too much praise can abhor. More importantly, some aspects of a person may not be perfect because a person can be both good and bad.

I think discovery is good and respect is also good but this is not enough. There must be a further procedure. For example, model their knowledge and organize it into continuation process to children. Above all, don't let these wisdom teachers drift away from communities or don't focus too much on individuals. This is conceptual working procedures.

Is the wisdom we've talked about these days the original one or the applied one?

There're many degrees or patterns. The original ones still exist and have tried to conserve the originality to understand it while the other integrates original knowledge with the present one. That is to use it to serve the present. The latest is OTOP (One Tambon One Product), which means to turn wisdom into products or sell it, which is worrying as it's also a large trend.

After 1997 when the bubbles broke, Thai people started to think more that to follow others or westerners and when we fell, we could not survive. Many wanted to get back on their feet so they looked back to see what good we had to stand on

การค้นพบขึ้นดีแล้วแต่อย่างไร จะให้ผู้เชี่ยวชาญ
กลับไปสู่ฐานของชุมชนด้วยเพราะต้องไปกันทั้งขบวน
ไม่ใช่ไปแบบเดี่ยวๆ ไมเช่นนั้นคนจะหลุดออกจากชุมชน
แล้วความรู้ก็จะหลุดออกจากชุมชนด้วย
เพราะมันไปอยู่กับคนเพียงคนเดียว

**Discovery is good but how to pull
these experts back to community base
because everything must go together, not alone.
Otherwise, people will drift away from communities
and so does knowledge because it will stay
with only one person.**

หลังปี 2540 ปีที่ฟองสบู่แตกคนไทยเริ่มคิดมากขึ้นว่าการเดินตามคนอื่นเดินตามฝรั่งแล้วตัวเองล้มมันไปไม่รอด หลายคนอยากกลับมา
พึ่งตนเองกลับมาขึ้นบนขาตัวเอง ก็หันกลับมามองว่าเรามีอะไรดีอยู่ที่จะทำให้สามารถยืนอยู่บนขาตัวเองได้ หลายคนกลับไปค้นหาตัวเอง ทำให้
กระแสภูมิปัญญาบูมขึ้นมาจนมาเป็นโอท็อป ผมห่วงผลกระทบที่จะตามมาหากผู้คนคิดกันแต่เรื่องเงินเรื่องกำไร กลายเป็นว่าไปตีค่า
ภูมิปัญญาและให้คุณค่าอีกแบบหนึ่ง ภูมิปัญญาโดยความหมายจริง ๆ นั้น ภูมิแปลว่าแผ่นดิน ปัญญาหมายถึงความรู้ที่มีคุณธรรมกำกับ ไม่ใช่ความรู้
เฉยๆ เพราะอาจทำเพื่อประโยชน์ตนหรือเอาเปรียบคนอื่นก็ได้ แต่ปัญญาที่มีคุณธรรมกำกับจะมีลักษณะให้ทั้งตัวเองและผู้อื่น นั่นหมายถึงว่าเป็น
ความรู้ที่เกิดขึ้นในถิ่นนั้นๆ เรียกได้ว่าสัมพันธ์อยู่กับทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศของท้องถิ่นนั้น โดยชุมชนที่เข้าไปอยู่ก็เรียนรู้ทำความเข้าใจ
ระบบธรรมชาติแล้วสร้างสรรค์ขึ้นมา คือเริ่มมาจากการรับใช้ชีวิตเพื่ออยู่รอดหรือดำรงชีพก่อนและเมื่อมีมากขึ้นจึงนำมาแลกเปลี่ยนกัน นี่คือการอยู่
ในระดับที่พึ่งตนเองและพึ่งพาซึ่งกันและกัน เรื่องของภูมิปัญญาอยู่ในระดับนี้มาตลอดเพราะจะเน้นอยู่สองสามเรื่องคือไม่ทำลายธรรมชาติ มิติ
ของมันเป็นอันนำมาใช้อย่างเพียงพอต่อการดำรงชีพและอยู่รอดร่วมกัน และเกื้อกูลอยู่ร่วมกัน อีกอย่างคือพึ่งตนเอง ในขณะที่โอท็อปไม่ใช่ทั้งสามมิติ

หมายความว่าคำว่าภูมิปัญญาที่พูดกันทุกวันนี้จริง ๆ แล้วมันเข้าใจอยู่เพียงหยิบมือเดียว ในขณะที่ผู้มีอำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องนี้กลับกลายเป็นคนที่ไม่เข้าใจ

นี่คือปัญหาใหญ่ คือวัฒนธรรมหรือภูมิปัญญามันอยู่กับคนเล็กคนน้อย คนที่ติดดิน ในขณะที่คนมีอำนาจไม่เข้าใจแต่กลับใช้มัน ไปหยิบ
ขึ้นมาเป็นนโยบายในการสร้างเงินให้สะพัด ซึ่งอันตรายมากเพราะตอนหลังพอมารู้ถึงโอท็อปมันคือการสนับสนุนภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งไม่ใช่
เลย โดยปรัชญามันไม่ใช่แต่โดยวิธีการโฆษณาหรือการตลาดมันใช่

จะเห็นว่ากำลังเกิดการต่อสู้กันระหว่างสายภูมิปัญญา ซึ่งเน้นเรื่องคุณค่ากับการพัฒนาสมัยใหม่ หรือทุนนิยมแบบเสรีที่เน้นเรื่องมูลค่า เป็น
การปะทะระหว่างคุณค่ากับมูลค่า เราก็พยายามดึงให้คนมาเข้าใจคุณค่าเข้าใจจิตวิญญาณ แต่อีกฟากก็พยายามแสดงให้เห็นว่านี่คือมูลค่า
ที่จะแปรเป็นตัวเงินได้ ขายได้และไปตลาดโลกได้ เป็นการใช้มูลค่านำ ซึ่งก็ต้องยอมรับว่าทุกวันนี้กระแสหลักคือมูลค่า แต่จากประสบการณ์
ที่ทำงานเกี่ยวกับเรื่องพวกนี้มา ผมคิดว่ากระแสคุณค่าเองก็ขยายตัวตลอดเวลาเหมือนกัน ในขณะที่กระแสหลักหรือมูลค่ามาแรงมาก เราก็พบว่า
ภูมิปัญญาหรือคุณค่าเองก็ขยายตัวด้วยเช่นกัน ไม่ได้หดหายแต่ขยายไปเรื่อย ๆ อย่างเงียบ ๆ ไม่หยุดนิ่ง ค่อยเป็นค่อยไปตามธรรมชาติ

our own feet. Some searched for themselves, leading to the boom of wisdom and becoming OTOP. I'm worried about the
impact if people think about money and profit only, which means to value wisdom in the other way. The meaning of wisdom
(Bhumi Panya) is like this. Bhumi means land and Panya means knowledge with virtue, not just knowledge because we can do
it for our benefits or take advantage of others. However, knowledge with virtue means to give to oneself and others. This
means that the knowledge that has occurred in that locality with relation with local natural resources and ecological system.
Communities should learn and understand natural system and create it. That is to start from serving life for survival or
sustaining one's life first. When having more, we can exchange. This is self sufficiency or interdependence. Wisdom has been
at this level because it will concentrate on a few things. They are not destroying nature. Its dimension is for sufficient use
for survival and living favorably together. Another thing is self reliance, while OTOP is not any of the three dimensions.

Does it mean that the word wisdom talked about today actually is understood by a few while decision makers about this are
those who don't understand?

This is a big problem. Culture or wisdom is with small people, those down to earth while the powerful ones don't
understand but use it as a policy to make money, which is very dangerous. Lately, when talking about OTOP, it means to
support local wisdom, which isn't like that at all. Philosophically, it's not but by promotion or marketing, it is.

It can be seen that there's a fight between wisdom side, which focuses on value, and new development or liberal
capitalism, which focuses on worth. It's a clash between value and worth. We try to pull people to understand the value of
understanding spirit while the other side has tried to show that this is the worth that can be turned into money, be sold and
go to global market. It is led by worth, which must be admitted that today the mainstream is worth. However, from my
experience working with this, I think the value stream has been expanding all the time while the mainstream or value has also
expanded. It doesn't shrink but quietly expands, gradually and naturally.

Right now this trend has expanded. The wisdom experts have seen examples of these projects and have started to teach
children in communities. This is interesting. Outskirt communities are also alert and have contacted more. For example, they
ask for teachers or sometimes, people in communities want to study this and that and want to learn for a few days to go back
and teach children in the village.

1
3
5
7
9
11
13
15
17
19
21
23
25
27
29
31
33
35
37
39
41
43
45
47

ปัจจุบันกระแสนี้เริ่มขยายตัวแล้ว พ่อครูแม่ครูพอเห็นตัวอย่างโครงการเหล่านี้ก็เริ่มมีการสอนเด็ก ๆ สอนลูกสอนหลานในชุมชนด้วย อันนี้น่าสนใจ สำหรับชุมชนรอบนอกก็เริ่มมีการตื่นตัวและติดต่อเข้ามามากขึ้นเรื่อย ๆ เช่น ขอให้จัดครูไปช่วยสอนหรือบางทีคนในชุมชนอยากเรียนเรื่องนั้นเรื่องนี้ขอไปเรียน 4-5 วัน เรียนเสร็จแล้วก็กลับไปสอนเด็ก ๆ ในหมู่บ้านต่อ

ในขณะที่คุณค่าของภูมิปัญญาขยายตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามธรรมชาติ แต่ดูเหมือนว่าการสร้างมูลค่าแก่ภูมิปัญญาท้องถิ่นกลับขยายตัวอย่างรวดเร็ว

เราไม่ได้จะแข่งขันหรือเอาชนะ แต่ก็ทำอย่างนี้ไปเรื่อย ๆ ซึ่งน่าจะไปได้อย่างมั่นคงเพราะค่อยเป็นค่อยไปและผ่านการเรียนรู้ลองผิดลองถูกรวมทั้งประสบการณ์ต่าง ๆ มากมาย ไม่ได้ไปแบบวูบวาบตามกระแส ทำให้เมื่อเจออุปสรรคหรือปัญหาแล้วล้มได้ยากกว่า และนี่คือปรัชญาของการศึกษาทางเลือกด้วยการศึกษาของท้องถิ่นจริง ๆ ควรจะเป็นแบบนี้ ให้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละส่วน ไม่บังคับให้สุด เมื่อพร้อมจึงขยาย พร้อมแค่ไหนก็ทำแค่นั้น นี่คือการเห็นของเรื่องนี้ ไม่ทำอะไรเกินตัวหรือกำลัง จะเห็นว่าแทบไม่ต้องใช้งบประมาณเลย มีความรู้หรือแค่นั้นก็ถ่ายทอดเท่านั้น ไม่ต้องรองงบประมาณ

ถ้ามองว่าภูมิปัญญาคือความรู้ของท้องถิ่น นั้นหมายถึงว่าภูมิปัญญาคือสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องตายตัวหรือเปล่า เพราะเมื่อท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงภูมิปัญญาก็ต้องเปลี่ยนด้วย

ภูมิปัญญาหมายถึงความหลากหลายไม่ได้เป็นอันหนึ่งอันเดียวเหมือนกันทั้งประเทศ เช่น การรักษาแบบแพทย์ทางเลือกของทางเหนือกับใต้ก็ไม่เหมือนกันและไม่เหมือนกับของภาคอีสาน เพราะในแต่ละระบบนิเวศอากาศแตกต่างกัน ชนิดพืชก็各不相同 สมุนไพรที่ต่างกันออกไปฤดูกาลที่ไม่เหมือนกัน ความชื้นและความหนาวก็จะต่างกัน ทำให้คนเรามีโรคภัยไม่เหมือนกันและสมุนไพรที่จะนำมารักษาก็ไม่เหมือนกันด้วย อันนี้เป็นเรื่องเฉพาะถิ่นและความหลากหลายมาก ทำให้มีภูมิความรู้ที่จะสัมพันธ์กับธรรมชาติคนละแบบ เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงผมคิดว่าตัวคุณค่าน่าจะยังอยู่ เช่น ถ้าป่าชุมชนเป็นเรื่องที่คนเคารพธรรมชาติและอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน อันนี้น่าจะเป็นคุณค่าหรือปรัชญาหลัก แต่รูปแบบก็อาจเปลี่ยนไป อาจมีการใช้จีพีเอสมาสำรวจเพื่อกำหนดขอบเขตของพื้นที่ในการวางแผนจัดการทรัพยากรในพื้นที่นั้น ๆ

เรียกได้ว่าสิ่งที่เป็นแก่นหรือปรัชญายังคงมีอยู่ แต่รูปแบบหรือวิธีการอาจปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์และยุคสมัย นั้นหมายถึงว่าทุกวันนี้คุณค่าหรือความหมายที่แท้จริงของภูมิความรู้ดั้งเดิมก็ยังสามารถตอบสนองต่อผู้คนและชุมชนได้แม้รูปแบบจะเปลี่ยนไปก็ตาม ถ้าเกิดเราลงลึกไปถึงตัวหลักคิดหรือปรัชญาจะเห็นว่าทันสมัยตลอดเวลาคือเคารพธรรมชาติ ไม่ทำลาย การอยู่กับธรรมชาติอย่างยั่งยืนผมว่ามันน่าจะเป็นหลักสากลระดับโลก หรือหลักการที่บอกว่าต้องเกื้อกูลกันก็เหมือนกับหลักของคานธีที่บอกโลกทั้งผองพี่น้องกัน นี่ก็ความเป็นสากล หรือแม้แต่หลักการพึ่งตนเองก็ถือว่าเป็นสากล

.....
While the value of wisdom has naturally and gradually expanded, it seems worth creation for local wisdom has swiftly expanded.

We're not competing or defeating others but we'll keep on doing this, which should be quite stable. This is because it's gradual and has passed trial and error, as well as other experiences. It's not just trendy so when confronting obstacles or problems, it's hard to fail. This is the philosophy of alternative education. Local education should be like this. It should depend on the readiness of each sector. It should not be forced to be ripe. Expansion should occur when it's ready. This is the charm of this thing. Not to exceed your power. Almost no budget is needed. Transfer just the knowledge you have. No need to wait for budget.

If wisdom is local knowledge, does it mean that wisdom doesn't need to be fixed or constant because when the locality changes, wisdom must change?

Wisdom means diversity. It's not one throughout the country. For example, alternative medical treatment of the north and the south aren't the same and isn't the same as in the northeast. This is because the ecological system is different; plants and herbs are also different. With different seasons, humidity and coldness also differ. People, therefore, have different diseases and herbals for treatment are different. This is specific for each locality and it's very diversified. Therefore, knowledge which is related with nature is different. When there're changes, I think that the value remains. For example, if community forest is the matter of people paying respect to nature and living with nature in balance and with sustenance. This should be a main value or philosophy but patterns may change. GPS may be used for survey to specify the boundary of areas in natural resource management.

The core or philosophy still exists but patterns or methods may be adjusted according to situation and period. This means that right now value or the real meaning of original knowledge can respond to people and communities though patterns may change. Even though we go deep down to the concept or philosophy, we'll see that it's always up-to-date. That

ภูมิปัญญาโดยความหมายจริงๆ นั้น ภูมิแปลว่าแผ่นดิน ปัญญาหมายถึงความรู้ที่มีคุณธรรมกำกับ ไม่ใช่ความรู้เฉยๆ เพราะอาจทำเพื่อประโยชน์ตนหรือเอาเปรียบคนอื่นก็ได้ แต่ปัญญาที่มีคุณธรรมกำกับจะมีลักษณะให้ทั้งตัวเองและผู้อื่น

The meaning of wisdom (Bhumi Panya) is like this. Bhumi means land and Panya means knowledge with virtue, not just knowledge because we can do it for our benefits or take advantage of others. However, knowledge with virtue means to give to oneself and others.

ประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมาเชื่อมโยงกับบทบาทใหม่ที่วิทยาลัยการจัดการทางสังคมอย่างไรบ้าง

ตอนที่ผมทำโฮงเขียนสืบสานฯ ก็ตั้งปฏิญาณไว้อย่างหนึ่ง ที่จริงผมไม่ใช่คนเชียงใหม่แต่เป็นคนกาญจนบุรีที่มาจากเชียงใหม่ นี่คือตานอกกับตาใน ตาในก็คือคนที่อยู่กับอะไรก็ตามจนกลายเป็นวิถีชีวิตเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต แต่ถ้าเราไปจากต่างวัฒนธรรมมันจะตื่นตาตื่นใจ เห็นอะไรก็น่าสนใจไปหมด คนที่มองจากข้างนอกจะเห็นชัดกว่าแต่ไม่ลึก ในขณะที่คนในเห็นลึกกว่าแต่บางทีมองไม่ค่อยชัดเพราะความเคยชิน ผมรู้สึกตัวตัวเองเป็นคนที่ไม่ค่อยทำอะไรต่อมิอะไรแบบนี้แล้วมันรู้สึกเชิงอายอย่างไรไม่รู้บอกไม่ถูก ก็เลยตั้งใจว่าวันหนึ่งถ้าคนในท้องถิ่นลุกขึ้นมาทำได้อีกจะขยับขยาย ซึ่งเป็นจังหวะดีมากที่สุดที่ได้ครุมาลา คำจันทร์ และอีกหลายๆ ท่านเข้ามาเป็นหลักของโฮงเขียนสืบสานฯ และพอดีกับการตั้งวิทยาลัยการจัดการทางสังคมขึ้น ผมจึงตัดสินใจมาทำ

สิ่งที่ทำให้สนใจคือวิทยาลัยนี้ให้ความสำคัญเรื่ององค์ความรู้ท้องถิ่นในทุกภาคทั่วประเทศ และทำหน้าที่สนับสนุนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าความรู้มีอยู่แล้วในทุกชุมชน เพียงแต่ขาดการจัดการหรือการจัดระบบให้เข้มแข็งเท่านั้น อีกบทบาทของวิทยาลัยคือพยายามเข้าไปสรุป ประมวล จัดหมวดหมู่ และจัดระบบเพื่อให้ความรู้ต่างๆ มีความชัดเจนขึ้น เมื่อชุมชนมีความรู้และเชื่อมั่นในความรู้แล้วก็อยากสนับสนุนให้เขาจัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนหรือที่เราเรียกกันว่าห้องเรียน ห้องเรียนของวิทยาลัยจึงอยู่ที่หมู่บ้านความรู้ต่างๆ อยู่ในหมู่บ้านอยู่กับชาวบ้านและเป็นความรู้ที่ต้องปฏิบัติจริงในชีวิตจริง ไม่ได้อยู่ในตำราหรือท่องจำในห้อง

วิทยาลัยจะช่วยให้ชุมชนและความรู้เข้มแข็งขึ้น เช่น เราอาจจะไปทำหนังสือให้ มีสื่อสำหรับผู้สนใจ มีทีมวิทยากรที่สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับคนที่เข้าไปได้ นอกจากช่วยเสริมชุมชนแล้วเรามองว่าทำอย่างไรจะให้คนข้างนอกเข้าใจด้วย เพราะหลายเรื่องที่ชุมชนคิดทำดีนั้นคนข้างนอกไม่รู้เรื่องเลยและบางทีมองผิดไปด้วยซ้ำว่าชุมชนไม่มีความรู้ เราจึงพยายามจะถอดความ สรุป ประมวลเรื่องราวดี ๆ จากชุมชนและองค์ความรู้ที่ชุมชนพยายามสืบทอดมาสื่อสารกับคนในสังคม ในรูปแบบหนังสือ วีซีดี เว็บไซต์ www.thaiknowledge.org ใครสนใจก็เข้าไปดูได้

มีแนวร่วมที่เดินไปบนเส้นทางเดียวกันหรือคิดเห็นร่วมกันในลักษณะอย่างนี้มากน้อยแค่ไหน

เทียบกับสมัยก่อนตอนนี้ถือว่าดีขึ้นมาก เราพบว่างานสืบสานภูมิปัญญาฯ เองก็มีแนวร่วมและขยายตัวมากขึ้น ส่วนวิทยาลัยการจัดการทางสังคมก็คือการขยายโฮงเขียนสืบสานฯ ไปยังภาคอื่น ๆ นั่นเอง ขณะนี้มีการริเริ่มโรงเรียนสืบสานภูมิปัญญาศรีวิชัยที่สุราษฎร์ธานี คือมีเครือข่ายใหญ่ขึ้นและสามารถไปทำงานร่วมกับชุมชนได้หลายภาค ที่ผ่านมาระดับจังหวัดได้มีการแลกเปลี่ยนได้ดูงานกันเท่านั้น พอกลับไปพวกเขา ก็ไปทำกันเอง อย่างภาคอีสานก็กำลังจัดตั้งศูนย์ภูมิปัญญาไทยบ้าน มีการรวบรวมผู้รู้ต่าง ๆ และเริ่มมีกระบวนการถ่ายทอดมากขึ้น นอกจากนี้เรายังคุยกับเครือข่ายการศึกษาทางเลือกซึ่งก็สนใจเรื่องนี้มาก เพราะเขากำลังต้องการหาแหล่งเรียนรู้ที่อยู่นอกระบบ สถานการศึกษาทางเลือกก็เริ่มยอมรับว่ามีองค์กรการศึกษาทางเลือกอยู่ พวกเรากำลังผลักดันเสนอให้ตั้งเป็นคณะกรรมการเกี่ยวกับเรื่องนี้ ซึ่งผมได้เสนอกองทุนสำหรับสนับสนุนเรื่องนี้ด้วย ก็เรียกได้ว่ามีหน่วยที่จะร่วมมือหรือช่วยสนับสนุนมากขึ้น ไม่ได้โดดเดี่ยว

is to respect not destroy nature. To live with nature in a sustainable manner, I think, should be the world's international principle. The principle that says that to be favorable is like what Gandhi said, "The world is all brothers." This is universal. Self sufficiency is also universal.

How is your past work experience connected with the new role at the College of Social Management?

When I worked at Wisdom Continuation School, I had a resolution. Actually I'm not a Chiang Mai resident. I'm from Kanchanaburi but live in Chiang Mai. This is external and internal eyes. Internal eye is people who live with anything until it has become a way of life, a part of life. However, if we're from different culture, it will be thrilling. Everything will be interesting. Those who look from the outside will see more clearly but not deeply. On the other hand, those inside will see more deeply but sometimes not clearly because of familiarity. I've made a resolution that one day if local people can do it, I will move, which is a very good timing. Came along Khru Mala Khamchan and many others who've become major figures of the School. Then, the College of Social Management was set up, so I decided to do it.

What's interesting is that this college focuses on local knowledge all over the country and supports the community learning procedures based on the basic belief that knowledge exists in all communities. They just lack management or strong system. Another role of the college is to try to conclude, process, group and systematize so that knowledge is clearer. When communities have knowledge and believe in knowledge, we want to support them to organize community learning center or what we call classroom. The college's classroom is at the village. Knowledge is at the village with local people and it's the knowledge that must be practiced in real life. It's not in the textbook or memorizing in class.

The college will help strengthening communities and knowledge. For example, we may produce books and media for interested people. We may have teachers who can organize learning process. In addition to supplementing communities, we think about how to make outsiders understand because in many aspects, communities do and think good but outsiders

1
3
5
7
9
11
13
15
17
19
21
23
25
27
29
31
33
35
37
39
41
43
45
47

กำลังเกิดการต่อสู้กันระหว่างภูมิปัญญา
ซึ่งเน้นเรื่องคุณค่ากับการพัฒนาสมัยใหม่
หรือทุนนิยมแบบเสรีที่เน้นเรื่องมูลค่า
เป็นการปะทะระหว่างคุณค่ากับมูลค่า

It can be seen that there's a fight
between wisdom side, which focuses on value,
and new development or liberal capitalism,
which focuses on worth.
It's a clash between value and worth.

คาดหวังเกี่ยวกับเรื่องการสืบสานภูมิปัญญามากน้อยแค่ไหน

จริง ๆ แล้วมีความหวังเยอะแต่ผมก็ไม่คาดหวังมาก ถ้าดูจากภาวะสังคมปัจจุบันจะเห็นว่าเรากำลังทำลายตัวเอง หมายถึงว่ากระบวนการทั้งหมดของการเดินไปของสังคมใช้ธรรมชาติและทำลายธรรมชาติมาก รวมทั้งทำลายคนด้วย ความรักความเอื้ออาทรแม้กระทั่งศักดิ์ศรีหรือความสุขของเราก็ถูกริดรอน มีการแข่งขันและบริโภคกันมากขึ้น ผมเชื่อว่าที่สุดแล้วสังคมแบบนี้จะไม่มีความสุข ในบั้นปลายจะไม่มีความสุขและมีปัญหา และคาดหวังว่าแนวทางแบบภูมิปัญญาชาวบ้านน่าจะช่วยให้อย่างน้อยก็สร้างทางเลือกได้อีกมาก ที่จะทำให้คนกลับไปคืนดีกับธรรมชาติ ให้คนรักกัน ทำงานร่วมกัน และพึ่งตนเอง ถ้าทำสามสิ่งนี้ได้ผมเชื่อว่าเรายังมีหวังที่จะทำให้สังคมนี้เป็นสังคมที่ดีและมีความสุขก็หวังมากกว่าในที่สุดเราจะทำให้สังคมนี้เป็นสังคมที่ดีงาม เป็นสังคมที่อยู่กับธรรมชาติได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

ตอนนี้คนเริ่มเห็นมากขึ้นเพราะกระแสหลักหรือทุนที่มาจากภายนอกมันใหญ่มากและโถมกระหน่ำใส่สังคมเราอย่างหนัก ทำให้คนเริ่มคิดมากขึ้น ในขณะที่สังคมเป็นแบบนี้ คนก็เห็นว่าธรรมชาติถูกทำลาย คนเราเอาเปรียบกันมากขึ้น คนทุกข์คนยากก็มีมากขึ้น เราบริโภคกันแบบไร้สติมากขึ้น ภาวการณ์แบบนี้ทำให้คนเห็นถึงปัญหามากขึ้นด้วย จึงแสวงหาทางเลือกและถ้าไม่มีทางเลือกเลยก็จะถึงทางตันไม่รู้จะไปทางไหนเราถึงต้องสร้างทางเลือกขึ้นหลาย ๆ ทาง ตรงไหนพร้อมก็ทำไปเรื่อย ๆ ส่วนนี้เราเป็นทางเลือกที่สำคัญและถ้าคนสนใจทางเลือกนั้นมาก ๆ ในที่สุดก็จะกลายเป็นทางเลือกได้ในอนาคต

คนรุ่นหลังในฐานะผู้รับการสืบทอดมีทำอย่างไรบ้างต่อเรื่องราวเหล่านี้

ต้องยอมรับว่าส่วนใหญ่เยาวชนยังอยู่กับกระแสสมัยใหม่ แต่สำหรับกลุ่มเยาวชนที่เริ่มมาสัมผัสกับกระบวนการสืบสานเราจะเห็นการเปลี่ยนแปลงชัดเจนมาก ในลักษณะค่อยเป็นค่อยไปอย่างช้า ๆ ตอนนี้พ่อครูแม่ครูรุ่นเก่าเริ่มพักแล้ว คนรุ่นใหม่ ๆ ที่เป็นคนหนุ่มคนสาวอายุไม่เกิน 30 ปีเริ่มกลายมาเป็นครูรุ่นใหม่มากขึ้น ซึ่งก็คือลูกศิษย์ของครูรุ่นเก่าที่เริ่มมาช่วยครูอาวุโสถ่ายทอดให้เด็กรุ่นหลัง แล้วก็ทำได้ดีด้วยเพราะเขาเข้าใจคนรุ่นใหม่ขณะเดียวกันก็ซึมซับมาจากครูรุ่นเก่าด้วย เลยกลายเป็นคนสองวัฒนธรรมเข้าใจทั้งสองระบบ

.....
don't know anything about it and sometimes misunderstand that communities don't have knowledge. We, therefore, try to interpret, conclude and collect good stories from communities and knowledge they've tried to continue and communicate with people in society in the form of books and VCDs. We have the web site www.thaiknowledge.org, for those interested in our activities.

Are there many who walk on the same route or share the same idea?

Compared to the past, now, it's much improved. We've found that wisdom continuation work has more contributors and has expanded. The College of Social Management is to expand the Wisdom Continuation School to other regions. Right now, Sri Vichai Wisdom Continuation School was initiated in Surat Thani. The network has grown and can work with communities in many regions. In the past, we just arranged study visit exchange. Upon returning, they could do it. In the northeast, Thai wisdom center is being set up. Experts have been mustered with more transfer procedures. In addition, we've talked to alternative education network which is also very interested in this because they want to find learning center outside the system. The Alternative Education Council has admitted that there're alternative education organizations. We're pushing the appointment of committee about this. I've proposed fund to support this. There're more cooperation or support organizations. We're not lonely.

How much do you expect about wisdom continuation?

Actually, it's really hopeful but I haven't expected much. From the present society, we're destroying ourselves, which means that the whole process of society uses and destroys nature a lot, including man. Love, care, and even dignity or happiness have been trimmed. There're more competition and consumption. I believe that eventually this kind of society is unhappy. At the end, there'll be no happiness and a lot of problems. And it's expected that local wisdom direction will at least help to create more alternatives, which will make people make up with nature, make people love one another, work together and be self reliant. If these three things can be done, I believe that we're still hopeful in making this society good and happy. I hope that in the end we can make this society virtuous and lives with nature in balance and in a sustainable manner.

Now people see more because the mainstream or capital from outside is very huge and batters hard at our society, so people think more. While the society is like this, people see that nature is destroyed. People take advantage of others more. People suffer more. We consume more unconsciously. This circumstance has made people see more problems and search for alternatives. Without alternatives, we can meet with dead ends and don't know where to go. This is why we have to create many alternatives. We'll do it anywhere it's ready. This is an important alternative and if more people are interested in this alternative, finally it can be the main stream in the future.

ทุกวันนี้คุณค่าหรือความหมายที่แท้จริง
ของภูมิความรู้ดั้งเดิมยังสามารถตอบสนอง
ต่อผู้คนและชุมชนได้แม้ว่ารูปแบบจะเปลี่ยนไปก็ตาม

This means that right now value
or the real meaning of original knowledge
can respond to people and communities
though patterns may change.

ส่วนโรงเรียนหรือกระแสดูแลการศึกษาถึงแม้จะยังไม่ได้ในระดับคุณภาพ แต่อย่างน้อยก็มีการเปิดพื้นที่ให้เด็กได้มาเรียนรู้เรื่องพวกนี้มากขึ้น ซึ่งบางแห่งทำได้ดีมาก เช่นที่บ้านหนองหล่ม จังหวัดลำพูน ชุมชนที่นั่นรักษาป่ากันมาตั้งแต่ปี 2497 มีการทำแนวกันไฟ ครูก็ไปหารือกับชุมชนและใช้แนวกันไฟเป็นศูนย์การเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาการเรียนรู้อาจารย์หลายสาระวิชา เป็นต้นว่า วิชาว่าด้วยเรื่องดิน พันธุ์ไม้ สมุนไพร นก แมลง ประวัติศาสตร์ ความเชื่อ เด็ก ๆ ได้เดินและเรียนในป่าโดยมีชาวบ้านเป็นครู พวกเขาทำได้ดีมาก จะเห็นได้ว่าโรงเรียนสามารถทำได้ แต่ต้องมีใจและใจไม่เอาโรงเรียนหรือครูเป็นที่ตั้ง และเชื่อมโยงกับท้องถิ่นชุมชนให้ได้ ที่ผ่านมากูรูกับโรงเรียนแยกออกจากชุมชน ต่างคนต่างอยู่ไม่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน แต่ที่นี้กระบวนการเขาเชื่อมโยงกัน ซึ่งหลักสูตรท้องถิ่นจริง ๆ ต้องเป็นอย่างนี้ ไม่ใช่เอาดนตรีพื้นบ้านเข้าไปอยู่ในโรงเรียน ไม่ใช่เอาวิชาสมุนไพรเข้าไปอยู่ในห้อง แต่ต้องทำให้เด็กเข้าใจบริบทของท้องถิ่น เข้าใจเรื่องราวของชุมชน ประวัติศาสตร์ ป่า แม่น้ำ ซึ่งทั้งหมดนี้สามารถบูรณาการเป็นวิชาได้หมด เกิดการเรียนรู้ทุกชั้นตอนโดยมีท้องถิ่นเป็นฐานการเรียนรู้ เรื่องนี้ครูต้องเปิดและเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ให้เด็กเป็นศูนย์กลางโดยเชื่อมโยงกับชุมชนไม่ใช่เฉพาะในห้อง

วิทยาลัยการจัดการทางสังคมยังสนใจเรื่องการพัฒนาคู่มือและหลักสูตรด้วย มีการจัดฝึกอบรม เช่น คนที่จะไปทำงานกับชุมชนและอยากเข้าใจความรู้ของชุมชน เราก็มีหลักสูตรการถอดความรู้ท้องถิ่นโดยกระบวนการมีส่วนร่วม ซึ่งตั้งใจว่าจะอบรมสำหรับนักพัฒนาหรือเยาวชนรุ่นใหม่ ๆ ที่สนใจเรื่องเหล่านี้ หรืออาจจะมีส่วนหลักสูตรที่จัดให้ชาวบ้านเลย ชาวบ้านชุมชนไหนสนใจจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้เราก็อาจจะช่วยฝึกอบรมให้ว่าจะต้องเริ่มคิดอย่างไร มีขั้นตอนอะไรบ้าง ต้องเตรียมตัวเตรียมพื้นที่อย่างไร จัดกระบวนการเรียนรู้อย่างไรบ้าง ซึ่งเราเองก็สรุปมาจากชาวบ้านแล้วนำมาจัดระบบเป็นหลักสูตร คือเราทำหน้าที่ขยายผลสรุปจากจุดที่ดีที่เขาทำสำเร็จแล้วจัดเป็นหลักสูตรก่อนขยายผลไปพื้นที่อื่นที่อยากพัฒนาชุมชนตัวเองเป็นศูนย์การเรียนรู้

นอกจากนี้เรายังมีโครงการจัดอบรมร่วมกับสถาบันพระปกเกล้าเรื่องการจัดการบริหารท้องถิ่นแบบบูรณาการ เพราะเห็นว่าที่ผ่านมากลุ่มท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล พวกนี้เขาตั้งใจทำงานแต่บางทีขาดเครื่องมือบางอย่าง เช่น ไม่รู้จะวางแผนชุมชนหรือวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนอย่างไร ไม่รู้ว่าชุมชนมีต้นทุนอะไรบ้าง หรือวิธีคิดแบบไม่แยกส่วนทำอย่างไรให้ทุกส่วนสัมพันธ์กันหมดทั้งเศรษฐกิจ สังคมการเมืองการปกครอง และวัฒนธรรม เพราะบางครั้งเจตนาดีแต่ไม่รู้จะเริ่มต้นอย่างไร

What's the attitude of later generations as successor?

We've got to admit that most youths are still in the new trend but for those who start to get connected with succession procedures, we'll see very distinct changes gradually and slowly. Now old-generation experts have relaxed and new ones not older than 30 years of age have become new-generation teachers. They are students of the old generation who have helped the senior ones transfer knowledge to later generations. They can do it very well because they understand the new generation while absorbing from the old generation. They're bi cultures who understand both systems.

Schools or education trends may not be up to the quality but at least more space is opened for children to learn about this more. Some can do it very well. For example, at Ban Nonglom in Lamphun Province, communities there have preserved forest since 1954. They've made fire prevention lines. Teachers consulted with communities and used fire prevention lines as learning center by organizing many subjects e.g. soil, plants, herbs, birds, insects, history, beliefs. Children can walk and study in forest and villagers are teachers. They can do it very well. It can be seen that schools can make it but they must understand and don't use schools as base. They must link with the locality. In the past, teachers and schools are separated from communities. They lived separately and have no connection. But here, there procedures are linked. A real local curriculum must be like this. It's not putting local music into schools or herbs into classroom but we must make students understand the local context and community stories e.g. history, forest, river. All these must be integrated into subjects and learning must occur at every step with locality as learning base. Teachers must be open and understand learning process and make children as center by connecting with communities, not only in class.

The College of Social Management is also interested in developing manual and curriculum. We've organized training. For example, those who will work with communities and want to understand community knowledge, we have local knowledge interpretation curriculum by participation process. We intend to train developers or new-generation youths who are interested in this. Some curriculum may be held for local people. Anyone in any community is interested to set up learning center can be trained on how to think, procedures, preparation, and learning process organization. We've learned from them and organize it into curriculum. We've expanded from the best they succeeded and turned it into curriculum before extending it to other areas that want to develop their communities into learning centers.

In addition, we've training project with...Institute on Integrated Local Management because in the past local organizations e.g. Tambon Administration Organizations worked intentionally but still lacked some tools. For example, they don't know how to formulate community plan or analyze community potential. They don't know what capital their communities have. Their thinking method is not holistic and don't know how to make all parts related, economy, society, government and culture. Sometimes they have good intention but don't know how to start.

1
3
5
7
9
11
13
15
17
19
21
23
25
27
29
31
33
35
37
39
41
43
45
47